

ارتباط بین سبک‌های رهبری مربیان با هویت ورزشی و رضایت مندی ورزشکاران در رشته‌های ورزشی تیمی و انفرادی منتخب

دکتر پروش نوربخش^۱، سروش بزماورد^۲

چکیده

مقدمه و هدف: سبک‌های رهبری که مربیان به کار می‌برند، جایگاه ویژه‌ای در شناسایی، هویت و رضایت مندی ورزشکاران ایفا می‌کند. هدف این تحقیق را بررسی ارتباط بین سبک‌های رهبری مربیان با هویت ورزشی و رضایت مندی ورزشکاران مرد در رشته‌های ورزشی تیمی و انفرادی منتخب تشکیل داد.

روش‌شناسی: روش این تحقیق توصیفی و از نوع همبستگی است. نمونه آماری این تحقیق را ۲۴۰ نفر از ورزشکاران مرد تیمی و انفرادی منتخب تشکیل داد. جهت گردآوری داده‌ها از ۳ پرسشنامه مقیاس رهبری در ورزش چلادوری و صالح (۱۹۸۰)، هویت ورزشی چزلاک (۲۰۰۴) و رضایت مندی ورزشی محدث (۱۳۸۹) استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد که بین سبک‌های مربیان با هویت ورزشی و رضایت مندی ورزشکاران ارتباط چندگانه وجود دارد. در رشته‌های تیمی رضایت مندی و در رشته‌های انفرادی هویت ورزشی و رضایت مندی به ترتیب سبک‌های رهبری را پیش‌بینی می‌کنند. در بین خرده‌مقیاس‌های سبک رهبری، رفتار آموزشی مربی (آموزش و تمرین) هم‌در ورزشکاران تیمی و هم‌در ورزشکاران انفرادی بالاترین همبستگی را نسبت به سایر خرده‌مقیاس‌ها با هویت ورزشی و رضایت مندی داشت.

بحث و نتیجه‌گیری: به طور کلی یافته‌ها از روابط بین سبک رهبری مربیان و هویت ورزشی ورزشکاران حمایت می‌کند که به نوبه خود با رضایتمندی ورزشکاران در رشته‌های انفرادی و تیمی ارتباط دارد. پیشنهاد می‌شود که مربیان سبک رهبری آموزش و تمرین را جهت بهبود رضایت ورزشکاران در شناسایی هویت ورزشی خودانتخاب کنند.

واژه‌های کلیدی: سبک رهبری، هویت ورزشی، رضایت مندی ورزشکار، مربی

مقدمه

رهبری فرآیندی اساسی در هر سازمان یا گروه است و پیروزی یا شکست هر سازمان به دلایل مختلفی از جمله به رهبری و یا تیم آن نسبت داده می‌شود. ریچارد و گرینلا^۱ (۱۹۶۶) رهبری را فرایند نفوذ و تابعی از رهبر، پیروان و ماهیت موقعیت خاص تعریف می‌کنند و پیشنهاد می‌کنند که رهبر باید انعطاف پذیر باشد. تنن بام و اشمیت^۲ (۱۹۸۸) رهبری اثربخش را تابعی از رهبر، پیروان و متغیرهای اقتضایی می‌دانند. مریبان اثربخش مانند مدیران موفق در صنعت می‌توانند سبک های رهبری خود را با نیازهای موقعیت تغییر دهند. استراب^۳ (۱۹۸۰) رهبری را در ورزش نفوذ مریبی در ورزشکار خود و ماهیت موقعیت خاص می‌داند (۱).

مهمترین عامل موفقیت یک مربی، کمک به ورزشکاران در بهبود مهارت ورزشی آن‌ها در دا منه گسترده‌ای از وظایف از توسعه متوالی تبحرهای حرکتی تا آمادگی تخصصی فیزیکی، تکنیکی، تاکتیکی و روانشناختی است. سازمان های ورزشی مکان های حیاتی هستند که بازیکنان به خوبی مهارت ها را یاد می‌گیرند و مریبان بار سنگینی از مسئولیت ها را برای ورزشکاران تحمل می‌کنند. مربی در سازمان های ورزشی مشابه رهبری در سازمان های دیگر است و به ناچار با چالش های نگهداری اهداف سازمان مواجه هستند. بر طبق نظر اشمیت، کندال و هالین^۴ (۱۹۶۹) مریبان و مدیران باید شرایطی برای توسعه تجارب لذت بخش و رضایت مندی ورزشکاران خود فراهم آورند. برای پیشرفت عملکرد ورزشکار، لازم است که رفتار مربی طوری باشد که ورزشکار آن را قبول کند. دیفن باخ^۵ (۲۰۰۲) مهمترین جنبه رابطه خوب مربی- ورزشکار را توانایی درک مربی در درک هر ورزشکار به طور انفرادی و کاربرد سبک مربی گری با توجه به مناسب بودن آن با نیازها می‌داند. مریبانی که از فرایند مربی گری خود ناراضی هستند تاثیر منفی در اثر بخشی بازیکنان دارند. اندازه گیری رضایت ورزشکار عامل پیشرو در ایجاد تئوری و پایه ای برای تحقیقات آینده است. مفهوم موقعیت ورزشی، ویژگی های مربی و ورزشکار و رفتار رهبری مناسب موارد تعیین کننده رسیدن به اهداف تیم و افزایش اثر بخشی تیم می‌باشد (۲).

جهت درک بهتر از پدیده رهبری، دانشمندان اجتماعی و روانشناسان رفتاری چندین دهه رهبری را مورد مطالعه قرار داده و تئوری های رهبری را ارایه دادند. تئوری های رهبری در سه رویکرد طبقه بندی شدند. رویکرد اول بر ویژگی های رهبری، رویکرد دوم بر رفتار رهبری اثربخش و رویکرد سوم بر اساس عوامل موقعیتی متمرکز بود. رویکرد موقعیتی بر این فرض استوار بود که بهترین سبک رهبری وجود ندارد و اثر بخشی رهبر بستگی به تعامل بین رهبر و موقعیت دارد. در مطالعه رهبری در ورزش، دو رویکرد مطرح شده است (۳). رویکرد اول توسط اسمول و اشمیت^۶ ارایه شد. آن‌ها مدل شناختی- رفتاری^۷ را ارایه دادند. در این مدل تفاوت های فردی، عوامل اقتضایی، و فرایند شناختی به عنوان متغیر میانجی در رفتار مربی و عکس العمل ورزشکاران نسبت به آن‌ها مشخص شدند. رویکرد دوم توسط مدل چند بعدی چلادورای^۸ که روی سه وضعیت

۱. Richards & Greenlaw

۲. Tannenbaum & Schmidt's Model

۳. Straub

۴. Smith, Kendall & Hulin

۵. Diffenbachia

۶. Smoll & Smith

۷. Cognitive behavioral model

۸. Chelladurai's multidimensional model

رفتار رهبری یعنی مورد نیاز، واقعی و ترجیحی متمرکز بود آرایه گردید. این سه وضعیت رفتار رهبری در حقیقت همان ویژگی های موقعیت، رهبر و پیروان بود (۴، ۵، ۶).

ابعاد رفتار رهبری در ارتباط با توانایی و آمادگی مربی، موقعیت ورزش و یا فعالیت، سطح مهارت ورزشکار یا آمادگی سطح مشتری مطرح شد. مگنوسن^۱ (۲۰۱۰) مربی را مشتق از چهار عامل: آموزش، تعلیم، تمرین و مربیگری می داند و معتقد است که یک مربی باید بتواند چهار مقوله بالا را به طور مسلط و دقیق مورد استفاده قرار دهد. مربیگری به عنوان یک شغل به قدری دارای اهمیت و پیچیده است که جفریز واستفان اعتقاد دارند که برای موفقیت یک فرد در سمت مربیگری، وی باید از جنبه های مختلف دارای مهارت و تخصص باشد. در همین راستا یکی از ویژگی های مهم احراز پست مربیگری، ویژگی های مربیان است (۷). برنز و دیگران^۲ (۲۰۱۲) در بررسی ویژگی های شخصیتی مربیان به این نتیجه رسید که مربیانی که از لحاظ شخصیتی به دیگران برتری دارند، موفق ترند. وی اعتماد به نفس، هوش بالا و مسئولیت پذیری مربیان را جزء ویژگی های مهم شخصیتی آنها بیان می کند (۸). وایت مور^۳ (۲۰۰۲) معتقد است در تعیین مربیان کارآمد که بتوانند ورزشکارانی شاخص تربیت نمایند، بایستی به عواملی از قبیل: عادت های کاری، شخصیت فردی و کار گروهی، سطح مهارت، توانایی استرس زدایی، قابلیت آموزش همراه با تفکرات حرفه ای، ظاهر و عادت های فردی و پیگیری کار مربیان و ورزشکاران توجه نمایند. با توجه به نقش مربی در توسعه عملکرد ورزشکاران در موفقیت آنها در مسابقات ورزشی، ملاحظه می گردد که انتخاب مربی واجد شرایط و شایسته برای رهبری یک تیم ورزشی از درجه اهمیت بالایی برخوردار می باشد (۹).

یکی از راه های نگرش مثبت و حضور موفق و مستمر در فعالیت های ورزشی و مسابقات، فراهم آوردن تجارب خوشایند و رضایت بخش است، چون ورزشکاران ذینفعان اصلی سازمان های ورزشی هستند و زمان و انرژی بسیار زیادی را برای ورزش، تمرین و رقابت صرف می کنند، لذا رضایت آنها از اهمیت ویژه ای برخوردار است. مدیران ورزش نیز باید درک کنند که تا چه اندازه رضایت مندی ورزشکار به عوامل فردی، مربیان، مدیریت، اعضای تیم و خانواده و اجتماع وابسته است و چگونه این عوامل در تعامل مربی- ورزشکار نمود پیدا می کند. آگاهی از روش های ارضاء نیازهای ورزشکار سبب رضایت مندی ورزشکار و در نتیجه سبب تعادل و آرامش روانی و اثربخشی ورزشکار می شود (۹).

اگر چه بسیار مشکل است که بتوان همه ابعاد رضایت مندی ورزشکار را بطور مستقیم و دقیق به مربیان شناساند، اما مربیان با آگاهی از این جنبه های رفتاری، تمرین و آموزش رفتارهای مطلوب می توانند گام اساسی در حفظ وثبات روانی ورزشکار بردارند. رضایت مندی ورزشکار باید مثابه یک پیامد اصلی مستقل از سایر پیامدها که آنها نیز ارزشمند هستند، مورد توجه قرار گیرد، رضایت مندی جزء لاینفک مشارکت ورزشی است و حفظ سطح رضایت ورزشکاران جهت دستیابی به سطوح مورد انتظار، دستیابی به اهداف و موفقیت های ورزشکاران نباید دست کم گرفته شود. لازم است که مربیان و مدیران ورزشی به ایجاد تجارب خوشایند و رضایت بخش اهتمام ورزند. ورزشکاران علاوه بر دریافت اطلاعات آموزش تکنیک ها و تاکتیک های رشته ورزشی خود از

۱. Magnuson

۲. Burns et al.

۳. Whitmore

سوی مربی، باید آنرا درک نمایند و بپذیرند. مربیان موفق به ورزشکاران کمک می‌کنند تا آنها در مهارت‌های جدید به تبحر برسند، از رقابت با دیگران لذت ببرند و احساس خشنودی کنند (۱۰).

از عوامل تاثیر گذار دیگر بر رفتار مربیان هویت ورزشی ورزشکاران است. تا سال ۱۹۸۰، هویت ورزشی با نگرش‌ها و سبک‌های متنوعی مرتبط بوده است. مربیان ورزشی در طول سال‌ها تلاش کرده‌اند با یافتن شناختی واقعی از هویت ورزشی ورزشکاران، آنان را در کسب موفقیت‌های بیشتر یاری رسانند و در میان این هویت‌ها، هویت ورزشی به جایگاه مهمی در این راستا دست یافته است. هویت به عنوان بخشی از یک خود پنداره بزرگ، قادر است تعریف دقیقی از نقش‌ها، نگرش‌ها، باورها و سبک‌های ورزشکار ارائه نموده و به عنوان مبنای عزت و ارزش قائل شده ورزشکار برای نفس «خود» در نظر گرفته شود.

چزلاک (۲۰۰۴) مدلی پیشرفته برای هویت ورزشی ارائه داد. این مدل شامل مولفه‌های بیرونی و مولفه‌های درونی است. انحصارگرایی و هویت اجتماعی مولفه‌های بیرونی و هویت از خود و تاثیر پذیری مثبت مولفه‌های درونی را تشکیل دادند. مولفه‌های بیرونی هویت ورزشی به واسطه گروه‌های درون جامعه (مانند خانواده، دوستان، مربیان، معلمان) و زمینه‌ها (تحصیل، ورزش، مذهب)، با میزان تاثیر جامعه بر فرد مرتبط هستند. مولفه‌های درونی به درجه تاثیر پذیری ادراکات نظیر ارزیابی و تفسیر نقش ورزشکاری اطلاق می‌شوند. از طرفی مربیانی که نوجوانان و جوانان را در حیطه ورزش آموزش می‌دهند، ارتباط عاطفی نزدیکی با آنان دارند، در نتیجه سبک‌های مربیگری آنان می‌تواند بر شخصیت و هویت ورزشکاران تاثیر بسزایی داشته باشد. درک ورزشکاران از سبک رهبری مربیان بر ادراک و باورهای ورزشکاران و در نتیجه بر فرآیندها و پیامدهای مختلفی مانند عملکرد، کارایی گروهی، هویت ورزشی و رضایت مندی آنها اثر می‌گذارد (۱۱).

تحقیقات مختلف در داخل و خارج از کشور، رابطه سبک‌های رهبری و رضایت مندی، و سبک‌های رهبری و هویت ورزشی ورزشکاران را مورد بررسی قرار داده‌اند. گلبهار (۱۳۸۸) ارتباط بین سبک‌های رهبری مربیان بر هویت ورزشی بازیکنان پسر شرکت کننده در مسابقات والیبال را مورد بررسی قرار داد و نتیجه گرفت که بین رفتار دموکراتیک و استبدادی مربیان با هویت ورزشی آنها ارتباط معناداری وجود ندارد ولی بین سبک رهبری بازخورد مثبت با هویت ورزشی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. بین سبک‌های آموزش و تمرین و حمایت اجتماعی با مولفه‌های درونی هویت ورزشی ارتباط معناداری وجود داشت (۱۲). عرب جبل عامل (۱۳۸۸) با بررسی رابطه بین سبک‌های رهبری مربیان و رضایتمندی ورزشکاران استان گلستان به این نتیجه رسید که بین رفتارهای رهبری درک شده توسط ورزشکاران (آموزش و تمرین، بازخورد مثبت، حمایت اجتماعی و دموکراتیک) با رضایت ورزشکاران ارتباط مثبت و معنی داری وجود دارد، ولی بین سبک آمرانه و کلیه شاخص‌های رضایتمندی رابطه معنی داری مشاهده نشد. همچنین از یافته‌ها مشخص شد که مربیان به ترتیب از سبک‌های آموزش و تمرین، بازخورد مثبت، حمایت اجتماعی، دموکراتیک و سبک آمرانه استفاده می‌کنند (۱۳). آقایی (۱۳۹۰) با مطالعه ارتباط سبک‌های رهبری مربیان با هویت ورزشی در بازیکنان دریافت که بین سبک رهبری دموکراتیک با هویت اجتماعی، انحصارگرایی، هویت خود و تأثیرپذیری مثبت ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. بین سبک‌های رهبری بازخورد مثبت، آموزش و تمرین و حمایت اجتماعی با تمامی ابعاد هویت ورزشی ارتباط مثبت و معناداری وجود داشت (۱۴). کشاورز و سرخوش (۱۳۹۲) در یافتن رضایت مشتریان مراجعه کننده به اداره کل ورزش و جوانان با خودکارآمدی شغلی مدیران ارتباط مستقیم و معنی دار دارد (۱۵).

نظروردین و دیگران^۱ (۲۰۰۹)، به بررسی سبک های رهبری مربیان و رضایت ورزشکاران تیم های بسکتبال دانشگاهی پرداخت. نتایج نشان داد که ورزشکاران به ترتیب رفتارهای رهبری آموزش و تمرین، باز خورد مثبت، حمایت اجتماعی و دموکراتیک را ترجیح می دهند، و رفتار آمرانه نیز کمترین میانگین را به خود اختصاص داد. بیشترین همبستگی بین رضایت ورزشکار و رفتار رهبری مربیان به ترتیب رفتارهای آموزش و تمرین، باز خورد مثبت، حمایت اجتماعی، دموکراتیک و آمرانه بودند (۱۶). حسینی^۲ (۲۰۱۰) در پژوهشی نشان داد مربیان لیگ برتر فوتبال ایران بیشتر از سبک رهبری آموزش و تمرین و کمتر از سبک دموکراتیک استفاده می کنند (۱۷). محدث و دیگران^۳ (۲۰۱۰)، در تحقیق خود با عنوان سبک های رهبری مربیان، انسجام تیمی و رضایت ورزشکار در تیم های حرفه ای ایران نشان دادند که مربیان در آموزش و تمرین، دموکراتیک و حمایت اجتماعی عملکرد بالاتری داشتند. به علاوه، نتایج رابطه مثبت و معنی دار بین رضایت ورزشکار و سبک های رهبری مربیان (آموزش و تمرین، بازخورد مثبت و حمایت اجتماعی) را تأیید کردند. همچنین نتایج نشان داد که، مربیان می توانند سبک های رهبری مختلفی را برای حمایت و حفظ رضایت ورزشکار و انسجام تیمی و کاری به کار ببندند (۱۸).

باسا^۴ (۲۰۱۲) و اشیا هج^۵ (۲۰۰۹) به ترتیب با بررسی ارتباط سبک های رهبری مربیان با رضایت بازیکنان در رشته های ورزشی فوتبال و هاکی، نتیجه گرفتند که در بین سبک های رهبری مربیان، سبک آموزش و تمرین بیشترین همبستگی را با رضایت ورزشکاران دارد و میزان استفاده از سبک رهبری دموکراتیک بیشتر از سبک استبدادی است (۱،۲). آموروس^۶ (۲۰۰۰) در تحقیقی نتیجه گرفت که از نظر ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی دانشگاهی، به ترتیب سبک آموزش و تمرین بیشترین همبستگی و سبک استبدادی کمترین همبستگی را با رضایت ورزشکاران دارد (۲۱). در تحقیقی، رفتار ترجیحی مربیان در ورزشکاران استرالیایی در رشته های تیمی و انفرادی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که سبک ترجیحی ورزشکاران آموزش و تمرین بود (۲۲). در تحقیقی دیگر الگوی ترجیحی رفتاری مربیان از نظر ورزشکاران هندبال به ترتیب سبک آموزش و تمرین، بازخورد مثبت و رفتار دموکراتیک بود (۲۳).

والیبال و فوتبال از جمله ورزش های گروهی هستند که بازیکنان برای هدف مشترک با یکدیگر برای رسیدن به موفقیت همکاری می کنند. در مقابل، دو ورزش کاراته و تکواندو از جمله ورزش های انفرادی است که ورزشکار تحت نظر مربی که بیشتر جهت نشان دادن قابلیت های خود در میادین ورزشی است به فعالیت می پردازد. امکان اینکه سبک های رهبری مدیران با ویژگی هایی چون هویت ورزشی و رضایتمندی ورزشکاران تیمی و انفرادی رابطه داشته باشد وجود دارد. بنا بر این، هدف پژوهش پاسخ به این سوال است که کدامیک از سبک های رهبری می تواند هویت ورزشی و رضایتمندی ورزشکاران را در رشته های ورزشی انفرادی و گروهی پیش بینی کند؟ پاسخ به این مفروضه پژوهش امکان دارد بتواند سبک رهبری مربیان را ارتقا بخشد و به موفقیت ورزشکاران در میادین ورزشی یاری رساند.

۱ . Nazarudin et al.

۲ . Hosseini

۳ . Mohades et al.

۴ . Bassa

۵ . Asiah Hj

۶ . Amoros

روش شناسی پژوهش

روش تحقیق توصیفی و از نوع همبستگی است که به روش میدانی انجام شد. از بین جامعه ورزشکاران بزرگسال ۶۰ تکواندو کار و ۶۰ کاراته کار نمونه‌های در دسترس این تحقیق را در رشته انفرادی تشکیل دادند. از بین جامعه آماری ورزشکاران رشته‌های تیمی نیز نمونه‌گیری در دسترس مشابهی ۶۰ بازیکن بسکتبال و ۶۰ بازیکن والیبال انتخاب گردیدند. نمونه‌گیری‌ها در رشته‌های انفرادی و تیمی عمدتاً ورزشکاران مرد در سطوح مهارت‌های پیشرفته بزرگسالان در شهر کرج بودند.

از سه پرسشنامه جهت اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق استفاده شد: پرسشنامه مقیاس رهبری در ورزش. این پرسشنامه توسط چلادورای و صالح (۱۹۸۰) بر اساس مدل چند بعدی رفتار مربیان در موقعیت‌های ورزشی تهیه شده است (۱۹). این ابزار در قالب ۴۳ سوال، رفتار مربیان را در ۵ بعد رفتار آموزش و تمرین (۱۵ سوال)، آمرانه (۵ سوال)، دموکراتیک (۶ سوال)، حمایت اجتماعی (۸ سوال) و بازخورد مثبت را با ۱۰ سوال مورد اندازه‌گیری قرار می‌دهد. پاسخ‌ها بر اساس مقیاس پنج ارزشی لیکرت، هرگز (۱)، به ندرت (۲)، گاهی اوقات (۳)، اغلب (۴) و همیشه (۵) ارزش گذاری شدند. روایی آن توسط متخصصان تایید گردید. پایایی آن از طریق آزمون آلفای کرونباخ ۰/۸۴ گزارش شد.

مقیاس اندازه‌گیری هویت ورزشی. این پرسشنامه توسط چزلاک (۲۰۰۴) ساخته شده و با ۲۵ آیتم هویت ورزشی درونی و بیرونی را ارزیابی می‌کند. هویت اجتماعی (۵ سوال) و انحصارگرایی (۷ سوال)، هویت ورزشی درونی؛ و هویت خود (۵ سوال)، تاثیرپذیری مثبت (۴ سوال) و تاثیرپذیری منفی (۴ سوال)، هویت ورزشی بیرونی را مورد اندازه‌گیری قرار می‌دهد (۱۱). پاسخ‌ها در مقیاس ۱۰ درجه‌ای از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم ارزش گذاری شده‌اند. توکلی (۱۳۸۸) ثبات درونی این پرسشنامه را با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ۰/۹۱ گزارش کرده است. روایی پرسشنامه توسط متخصصان مورد تایید قرار گرفت. در این تحقیق ثبات درونی پرسشنامه‌ها با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمد.

رضایت مندی ورزشکاران. از پرسشنامه محدث (۱۳۸۹) جهت بررسی رضایت مندی ورزشکاران استفاده گردید (۲۰). این پرسشنامه دارای ۱۴ سوال با مقیاس ۷ درجه‌ای لیکرت می‌باشد و دارای چهار بعد رضایت از آموزش و تمرین (۴ سوال)، رضایت از رفتار و تعامل مربی (۵ سوال)، رضایت از عملکرد فردی (۳ سوال) و رضایت از عملکرد تیمی با ۳ سوال می‌باشد. روایی پرسشنامه‌های تحقیق توسط متخصصان مدیریت ورزشی تایید شد. پایایی آن به روش آلفای کرونباخ در این تحقیق ۰/۹۰ گزارش شد.

در این پژوهش جهت بررسی رابطه ساده و چند گانه متغیرهای تحقیق از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند گانه استفاده شد. سطح معنی داری $\alpha=0/05$ تعیین شد و از نرم افزار SPSS نسخه ۱۸ جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد.

یافته‌های تحقیق

در بخش یافته‌های تحقیق ابتدا به بعضی شاخص‌های توصیفی اطلاعات فردی اشاره می‌شود. سپس ماتریس همبستگی در قالب جدول‌ها نشان داده می‌شود و نهایتاً نتایج رگرسیون چند گانه در رشته‌های ورزش تیمی و انفرادی ارائه می‌شود

یافته های آمار توصیفی نشان داد که میانگین و انحراف معیار سن آزمودنی ها در رشته های تیمی به ترتیب برابر با ۲۱/۹ و ۳/۴، و در رشته های انفرادی به ترتیب برابر با ۲۴/۱ و ۲/۴ است. میانگین و انحراف معیار سابقه فعالیت های ورزشی در رشته های تیمی به ترتیب برابر با ۹/۲ و ۵/۱، و در رشته های انفرادی به ترتیب برابر با ۱۰/۷۶ و ۴/۹ است

جدول ۱، ماتریس همبستگی متغیرهای سبک رهبری، هویت ورزشی و رضایتمندی ورزشکاران را در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی نشان می دهد.

جدول ۱. ماتریس همبستگی سبک رهبری، هویت ورزشی و رضایتمندی ورزشکاران

	سبک رهبری		هویت ورزشی		رضایت مندی	
	انفرادی	تیمی	انفرادی	تیمی	انفرادی	تیمی
سبک رهبری	-	-	-	۰/۳۳*	۰/۳۸*	۰/۳۳*
هویت ورزشی	-	-	-	-	-	۰/۳۰*
رضایت مندی	-	-	-	-	-	-

*معنی داری در سطح $p < 0.05$

طبق نتایج مندرج در جدول ۱ همبستگی بین کلیه متغیرهای تحقیق در ورزشکاران رشته های تیمی و انفرادی در سطح $p < 0.05$ معنی دار است. در ورزشکاران تیمی، متغیر سبک رهبری بالاترین همبستگی را با متغیر رضایتمندی ۰/۵۴ و بعد از آن با متغیر هویت ورزشی ۰/۳۳ داشت. ضریب همبستگی بین متغیرهای هویت ورزشی و رضایتمندی ۰/۴۲ می باشد. در ورزشکاران انفرادی نیز متغیر سبک رهبری بالاترین همبستگی را با متغیر هویت ورزشی ۰/۳۸ و بعد از آن با متغیر رضایت مندی ۰/۳۳ داشت. ضریب همبستگی بین متغیرهای هویت ورزشی و رضایتمندی ۰/۳۰ می باشد. جدول ۲، ماتریس همبستگی خرده مقیاس های سبک رهبری، مولفه های هویت ورزشی را در ورزشکاران رشته های تیمی نشان می دهد.

جدول ۲. ماتریس همبستگی خرده مقیاس های سبک رهبری، مولفه های هویت ورزشی و

رضایت مندی در ورزشکاران رشته های تیمی

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱. آموزش و تمرین	۱							
۲. رفتار دموکراتیک	۰/۶۲*	۱						
۳. باز خورد مثبت	۰/۶۷*	۰/۵۷*	۱					
۴. حمایت اجتماعی	۰/۳۷*	۰/۴۳*	۰/۴۱*	۱				
۵. رفتار استبدادی	۰/۱۸*	۰/۲۳*	۰/۳۷*	۰/۴۱*	۱			
۶. مولفه های درونی هویت	۰/۳۰*	۰/۲۴*	۰/۲۰*	۰/۲۳*	۰/۲۶*	۱		
۷. مولفه های بیرونی هویت	۰/۲۲*	۰/۲۱*	۰/۱۵*	۰/۱۵*	۰/۱۱*	۰/۸۳*	۱	
۸. رضایت مندی	۰/۲۶*	۰/۱۹*	۰/۲۴*	۰/۲۰*	۰/۱۸*	۰/۹۶*	۰/۲۵*	۱

*معنی داری در سطح $p < 0.05$

همان طور که جدول ۲ نشان می دهد در رشته های تیمی در میان سبک‌های رهبری مربیان، به ترتیب سبک آموزش و تمرین، بازخورد مثبت و حمایت اجتماعی بیشترین رابطه را با رضایت مندی ورزشکاران دارد. مولفه های درونی و بیرونی هویت با سبک آموزش و تمرین بیشترین ارتباط را نشان می دهد. جدول ۳، ماتریس همبستگی خرده مقیاس های سبک رهبری، مولفه های هویت ورزشی و رضایت مندی را در ورزشکاران رشته های انفرادی نشان می دهد.

جدول ۳. ماتریس همبستگی خرده مقیاس های سبک رهبری، مولفه های هویت ورزشی و رضایت مندی در ورزشکاران رشته های انفرادی

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱. آموزش و تمرین	۱							
۲. رفتار دموکراتیک	*۰/۵۶	۱						
۳. بازخورد مثبت	*۰/۵۷	*۰/۵۸	۱					
۴. حمایت اجتماعی	*۰/۴۷	*۰/۴۷	*۰/۵۲	۱				
۵. رفتار استبدادی	*۰/۲۶	*۰/۳۳	*۰/۲۹	*۰/۴۵	۱			
۶. مولفه درونی هویت	*۰/۱۶	*۰/۲۰	*۰/۲۸	*۰/۱۹	*۰/۲۲	۱		
۷. مولفه بیرونی هویت	*۰/۲۰	*۰/۱۷	*۰/۳۱	*۰/۲۱	*۰/۱۸	*۰/۸۲	۱	
۸. رضایت مندی	*۰/۳۱	*۰/۲۰	*۰/۳۰	*۰/۳۰	*۰/۲۱	*۰/۲۰	*۰/۲۰	۱
	*۰/۹۵	*۰/۹۵						

*معنی داری در سطح ۰/۰۵

طبق نتایج مندرج در جدول ۳ در رشته های انفرادی در بین سبک های رهبری مربیان به ترتیب سبک آموزش و تمرین، بازخورد مثبت و حمایت اجتماعی بیشترین ارتباط را با رضایت مندی دارد. مولفه بیرونی و درونی هویت با سبک حمایت اجتماعی بیشترین رابطه را دارد.

در این پژوهش به منظور بررسی رابطه چندگانه متغیرهای تحقیق از رگرسیون چندگانه استفاده شده است. جدول ۴، نتایج ارتباط چندگانه بین هویت ورزشی و رضایتمندی با سبک های رهبری ورزشکاران رشته های تیمی را نشان می دهد. به منظور انجام تحلیل رگرسیون با استفاده از روش همزمان به ترتیب متغیرهای هویت ورزشی و رضایتمندی ورزشکاران انتخاب و وارد مدل شدند. همانطور که نتایج مندرج در جدول ۴ نشان می دهد ضریب همبستگی چندگانه متغیرهای هویت ورزشی و رضایتمندی با سبک های رهبری ۰/۵۶ و ضریب تعیین در این رابطه برابر با ۰/۳۱ می باشد. بنابراین متغیرهای مذکور ۳۱ درصد واریانس سبک های رهبری را در ورزشکاران رشته های تیمی تبیین می کند. همچنین معادله رگرسیون با $F=18/80$ و سطح معناداری ۰/۰۰۱ کاملاً معنادار است.

جدول ۴. ضریب همبستگی چندگانه متغیرهای تحقیق در ورزشکاران رشته های تیمی

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	R	R2	آماره F	p
سبک های رهبری	هویت ورزشی	۰/۵۶	۰/۳۱	۱۸/۸۰	۰/۰۰۱
	رضایتمندی				

جدول ۵. ضرایب معادله رگرسیون متغیرهای تحقیق در ورزشکاران رشته های تیمی

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	B	t	p
سبک های رهبری	مقدار ثابت	۵۹/۷۰	۳/۲۰	۰/۰۰۲
	هویت ورزشی	۰/۱۷	۱/۷۰	۰/۰۸
	رضایتمندی	۰/۷۱	۴/۵۰	۰/۰۰۱

طبق نتایج مندرج در جدول ۵ ضریب رگرسیونی متغیر هویت ورزشی $B=0/17$ و مقدار آماره آزمون معناداری ضریب رگرسیون $t=1/70$ و سطح معناداری آن $Sig T=0/08$ که از $0/05$ بیشتر و معنادار نمی باشد. ضریب رگرسیونی رضایتمندی $B=0/71$ و مقدار آماره آزمون معناداری ضریب رگرسیون $t=4/50$ و سطح معناداری $Sig T=0/001$ که از $0/05$ کمتر است بنابراین معنادار می باشد. بنابراین معادله رگرسیون در ورزشکاران رشته های تیمی با متغیر رضایتمندی و عدد ثابت به صورت زیر بدست می آید.

$$y' = 59/70 + 0/17x_1$$

جدول ۶ نتایج ارتباط چند گانه بین هویت ورزشی و رضایتمندی با سبک های رهبری ورزشکاران رشته های انفرادی را نشان می دهد. به منظور انجام تحلیل رگرسیون با استفاده از روش همزمان به ترتیب متغیرهای هویت ورزشی و رضایتمندی ورزشکاران انتخاب و وارد مدل شدند. همانطور که نتایج مندرج در جدول ۶ نشان می دهد ضریب همبستگی چندگانه متغیرهای هویت ورزشی و رضایتمندی با سبک های رهبری $0/40$ و ضریب تعیین در این رابطه برابر با $0/16$ می باشد. بنابراین متغیرهای مذکور ۱۶ درصد واریانس سبک های رهبری را در ورزشکاران رشته های انفرادی تبیین می کند. همچنین معادله رگرسیون با $F=10/10$ و سطح معناداری $0/001$ کاملاً معنادار است.

جدول ۶. ضریب همبستگی چندگانه متغیرهای تحقیق در ورزشکاران رشته های انفرادی

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	R	R2	F	p
سبک های رهبری	هویت ورزشی	۰/۴۰	۰/۱۶	۱۰/۱۰	۰/۰۰۱
	رضایتمندی				

جدول ۷. ضرایب معادله رگرسیون متغیرهای تحقیق در ورزشکاران رشته های انفرادی

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	B	t	p
سبک های رهبری	مقدار ثابت	۱۰۶/۲۰	۸/۴۰	۰/۰۰۱
	هویت ورزشی	۰/۱۳	۱/۹۰	۰/۰۴
	رضایتمندی	۰/۳۱	۲/۹۰	۰/۰۰۴

طبق نتایج مندرج در جدول ۷ ضریب رگرسیونی متغیر هویت ورزشی $B=0/13$ و مقدار آماره آزمون معناداری ضریب رگرسیون $t=1/90$ و سطح معناداری آن $\text{Sig } T=0/04$ که از $0/05$ کمتر و معنادار می‌باشد. ضریب رگرسیونی رضایتمندی $B=0/31$ و مقدار آماره آزمون معناداری ضریب رگرسیون $t=2/90$ و سطح معناداری $\text{Sig } T=0/004$ که از $0/05$ کمتر است بنابراین معنادار می‌باشد. بنابراین معادله رگرسیون در ورزشکاران رشته‌های انفرادی با متغیرهای هویت ورزشی و رضایتمندی و عدد ثابت به صورت زیر بدست می‌آید.

$$y' = 106/20 + 0/13x_1 + 0/31x_2$$

بحث و نتیجه گیری

هدف از این تحقیق بررسی ارتباط بین سبک‌های رهبری مربیان با هویت ورزشی و رضایت مندی ورزشکاران مرد در منتخبی از ورزش‌های تیمی و انفرادی بود. یافته‌های این تحقیق نشان داد که مربیان حاضر بیشتر از سبک رهبری آموزش و تمرین استفاده می‌کنند که در خصوص استفاده مربیان از سبک‌های رهبری با نتایج تحقیقات، چلادورای (۱۹۹۰)، چلادورای و ریمر (۱۹۹۸)، سرپا (۱۹۹۹)، نظوردین (۲۰۰۹)، حسینی (۲۰۱۰) و برنز (۲۰۱۲) که نشان دادند که مربیان بیشتر از سبک آموزش و تمرین استفاده می‌کنند همخوانی دارد (۳، ۵، ۲۳، ۱۶، ۱۷، ۸). ورزشکاران نخبه بیشتر درباره دانش و آگاهی مربیان خود نسبت به برقراری ارتباطات شخصی نگران هستند. مسلم است که مربی نه فقط به آموزش و اجرای مهارت‌های ورزشی، بلکه باید به فرایندهای روانی ورزشکار و کل تیم توجه کند. چون عملکرد ورزشی فرد تحت تأثیر عوامل روانی و فیزیکی زیادی قرار دارد. شناخت این عوامل برای مربیگری بسیار تعیین کننده است. رضایت ورزشکار، هویت ورزشی، انگیزش و عملکرد برخی از این عوامل هستند که در تحقیقات مختلف به مثابه فرایند و پیامد بررسی شده‌اند.

از دیدگاه ورزشکاران در این تحقیق مربیان کمتر از سبک رهبری دموکراتیک و استبدادی استفاده می‌کردند که با نتایج تحقیقات عرب جبل عاملی (۱۳۸۸)، آموروس (۲۰۰۰) و شرمین (۲۰۰۰)، همخوانی دارد (۱۳، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲). البته سرپا (۱۹۹۹) و اشپاه حج (۲۰۰۹) نشان دادند که میزان استفاده از سبک رهبری دموکراتیک بیشتر از سبک استبدادی است، ولی در هر دو حال با توجه به مبانی نظری می‌توان این دو سبک را جزو شیوه‌های تصمیم‌گیری قلمداد کرد که مربیان کمتر از آن استفاده می‌کنند (۲۲، ۲۳). بنابراین مربیان نظر بازیکنان را برای تصمیم‌گیری در رابطه با شیوه‌های تمرین و اتخاذ استراتژی مناسب برای مسابقات و به طور کلی مسائل مربوط به تیم (سبک دموکراتیک)، کمتر از همه مورد توجه قرار می‌دهند و معمولاً به تنهایی تصمیم می‌گیرند. نظرخواهی از بازیکنان در مورد موضوعات مهم مربیگری و مشارکت بازیکنان در تصمیم‌گیری برای شیوه بازی مورد انتظار در هنگام مسابقه از مشخصه‌های رفتاری یک مربی دموکراتیک است.

در این تحقیق بین سبک‌های رهبری مربیان و رضایتمندی ورزشکاران تیمی و انفرادی رابطه چندگانه وجود داشت. در رشته‌های تیمی رضایت مندی و در رشته‌های انفرادی هویت ورزشی و رضایت مندی سبک‌های رهبری را پیش‌بینی می‌کند که با تحقیقات اقای (۱۳۹۰)، گلپهار (۱۳۸۸)، کشاورز و سرخوش (۱۳۹۲) و محدث و دیگران (۲۰۱۱) همخوانی دارد (۱۴، ۱۲، ۱۵). مربیانی که نوجوانان و جوانان را در حیطه ورزش آموزش می‌دهند، ارتباط عاطفی نزدیکی با آنان دارند، در نتیجه سبک‌های مربیگری آنان می‌تواند بر شخصیت و هویت ورزشکاران تأثیر به‌سزای داشته باشد. درک ورزشکاران از سبک رهبری مربیان بر ادراک و باورهای

ورزشکاران و در نتیجه بر فرآیندها و پیامدهای مختلفی مانند عملکرد، کارایی گروهی، هویت ورزشی و رضایت مندی آنها اثر می گذارد. قدردانی مربی از ورزشکار به هنگام انجام دادن کار درست، حمایت و پشتیبانی مربی از ورزشکار و رفتار محبت آمیز مربی را نسبت به ورزشکار نشان می دهد که با یافته تحقیق حاضر همخوانی دارد. در این تحقیق مربیان به ترتیب بیشتر از سبک های رهبری آموزش و تمرین و بازخورد مثبت و حمایت اجتماعی و کمتر از سبک دموکراتیک و استبدادی استفاده کردند. بنابراین از دیدگاه بازیکنان، مربیان بیشتر به آموزش های تکنیکی و تاکتیکی افراد و تیم در انجام تمرینات، همچنین دادن بازخورد در طول تمرینات و مسابقات، نشان دادن اهمیت نقش ورزشکار بودن در رابطه با سایر فعالیت ها، دادن آگاهی به فرد نسبت به نقش ورزشکاری خود، افزایش شناخت ورزشی و ورزشکار از سوی هم تیمی های او و برانگیختن احساسات مثبت یا منفی فرد در پاسخ به نتایج مطلوب و نامطلوب روی می آورند و کمتر بودن میزان سبک دموکراتیک بیانگر آن است که مربیان کمتر به بازیکنان اجازه شرکت در تصمیم گیری های مربوط به تعیین اهداف گروهی و روش های دستیابی به اهداف را می دهند.

به طور کلی یافته های این پژوهش، نشان دهنده نقش تعیین کننده سبک رهبری مربیان در هویت ورزشی و رضایتمندی ورزشکاران است. بنابراین مربیان باید با انتخاب سبک رهبری مناسب و کارآمد به بهبود هویت ورزشی و رضایت ورزشکاران تلاش کنند. در میان سبک های رهبری مربیان سبک آموزش و تمرین بیشترین رابطه را با ابعاد هویت ورزشی و رضایت ورزشکاران داشت و سبک رفتار دموکراتیک کمترین رابطه را با هویت ورزشی و رضایتمندی ورزشکاران داشت، بنابراین مربیان باید با به کارگیری دانش فنی و تخصصی خود مسائل آموزشی، تکنیکی و تاکتیکی بازیکنان را در اولویت قرار دهند تا تصور بازیکنان را از توانایی های فنی تیم افزایش دهند. به طور کلی مربیان در تیم های ورزشی با توجه به شرایط و موقعیت ها سبک رهبری خود را انتخاب نموده و همواره هویت ورزشی را به عنوان یک سازه مهم روانی - اجتماعی مورد توجه قرار دهند و با کشف ابعاد تأثیر گذار بر آن، گام های ارزشمندی به سوی موفقیت هر چه بیشتر تیم های خود بردارند و از دوره های اولیه ورود ورزشکاران به عرصه ورزش تا بزرگسالی در کنار توسعه مهارت های فنی، زمینه را برای بروز استعدادها و موفقیت های هر چه بیشتر ورزشکاران در رقابت های ورزشی فراهم آورند، ارتقاء هویت ورزشی در یک فرد می تواند تا آنجا پیش رود که نقش ورزشکاری فرد در مقایسه با سایر نقش ها با قدرت بیشتری مورد تأیید قرار گیرد، این مسئله در مورد ارتباط رفتارهای رهبری مربیان با هویت ورزشی قابل رویت بود که با بررسی تأثیرات نسبی آن مشاهده گردید که رفتارهای رهبری در شرایط مختلف بر روی شناخت و آگاهی هویت ورزشی ورزشکاران مؤثر است.

در رشته های تیمی و انفرادی در میان سبک های رهبری مربیان، به ترتیب سبک آموزش و تمرین، بازخورد مثبت و حمایت اجتماعی بیشترین رابطه با رضایت مندی ورزشکاران داشت. در رشته های تیمی سبک آموزش و تمرین با مولفه های بیرونی و درونی هویت، و در رشته های انفرادی سبک حمایت اجتماعی با مولفه های بیرونی و درونی هویت ورزشی ارتباط معناداری داشت. لذا به مربیان توصیه می شود آگاهی های لازم را در ارتباط با نقش هر ورزشکار هنگام کسب نتایج مطلوب مشارکت در فعالیت های ورزشی را در اختیار ورزشکاران قرار دهند. با توجه به اهمیت موضوع مبنی بر داشتن ورزشکاران با هویت ورزشی بالا، پیشنهاد می شود از مربیان با تجربه و آگاه برای آموزش و تربیت ورزشکاران استفاده شود. مربیان باید برای تقویت هویت

درونی و بیرونی ورزشی ورزشکاران از آموزش‌های تکنیکی و تاکتیکی با مشارکت مستقیم ورزشکاران استفاده کنند و آنها را مورد تشویق قرار داده و از بازی بازیکنان و تلاش و همکاری آنان تعریف و تمجید کنند. با توجه به نتایج تحقیق حاضر رضایت مندی ورزشکار در هر دو رشته‌های ورزشی تیمی و انفرادی بیشترین رابطه را با سبک آموزش و تمرین داشتند به مریبان توصیه می‌شود که از این سبک بیشتر استفاده کنند و نهایتاً شرایط ارتقای عملکرد تیم را مساعد کنند.

References:

1. Bassa, M. (2012). Soccer coaching leadership styles and athlete satisfaction. *International Journal of Social Sciences and Interdisciplinary Research*, 1(6), 10-20.
2. Asiah Hj, M. P., Rosli, S. (2009). Coaching leadership styles and athlete satisfaction among hockey team. *Human Capital Development*, 2(1), 77-87.
3. Chelladurai, P., & Riemer, H. A. (1998). *Measurement of leadership in sport*. Morgantown,: Fitness Information Technology.
4. Chelladurai, P., Carron, A. V. (1983). Athletic maturity and preferred leadership. *Journal of Sport Psychology*, 5, 371-380.
5. Chelladurai, P. (1990). Leadership in sports: A review. *International Journal of Sport Psychology*, 21, 328-354.
6. Chelladurai, P. (1993). *Leadership*. Handbook of research on sport psychology, New York: Macmillan.
7. Magnusen, M. J. (2010). Differences in strength and conditioning coach self-perception of leadership style behavior at the national basketball association. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 26(6), 1440-1450.
8. Burns, N. G., Jasinski, D., Steven, C., Dunn D. F. (2012). Athlete identity and athlete satisfaction: The nonconformity of exclusivity. *Personality and Individual Differences*, 52, 280-284.
9. Whitmore, J. (2002). *Coaching for performance*. London: Nicholas Brealey Publishing.
10. Katherine, E., Lisa, A. B., Johnathan, K. N., Stephen, J. Z., Gina, H. B., Wynne, W. (2010). Evaluating leadership coaching: A review and integrated framework. *The Leadership Quarterly*, 21, 585-599.
11. Cieslak, T. J. (2004). *Describing and measuring the athletic identity construct scale development and validation*. Doctoral dissertation, The Ohio State University, Columbus.
12. Golbahar, A. (2010). *The relationships between coaches behavior with sport identity of boy players in high school volleyball competitions in North Khorasan*. M. S. thesis. The Birjand University, Iran.
13. Arab Jebel Ameli, S. (2010). *The relationships between coaches' leadership behavior and athletes satisfaction of Golestan Province*. Master thesis. Shomal University. Iran.
14. Agaei, M. (2012). *The relationships between coaches' leadership style with sport identity in boy players of high school in Uromiye City*. Master thesis. College of Physical Education and Sport Sciences. Uromiye University, Iran.
15. Keshavarz, L., Sarkhosh, S. (2014). *The relationships of managers' job self efficacy and employees organizational commitment with job satisfaction in youth and sport organization of Kerman Province*, 4, 11-19.

16. Nazarudin, M. N., Omar Fauzee, M. S., Jamalis, M., Geok, S. K., Din, A. (2009). Coaching leadership styles and athlete satisfactions among Malaysian university basketball team. *Research Journal of International Studies*, 9(1), 4-11.
17. Hoseini, K. M. (2010). The relationship between collective efficacy and coaching behaviors in professional volleyball league of Iran clubs. *World Journal of Sport Sciences*, 3(1), 1-6.
18. Mohades, F., Ramzaninezhad, R., Khabiri, M., Kazemnezhad, A. (2011). The Coach's leadership styles, team cohesion and athlete satisfaction among Iranian Professional Teams. *World Journal of Sport Studies*, 4(3), 252-258.
19. Chelladurai, P., Saleh, S. (1980). Dimensions of leader behavior in sports: Development of a leadership scale, *Journal of Sport Psychology*, 2, 34-35.
20. Mohades, F. (2010). The relationship of coaches' leadership styles and team cohesion with athletes satisfaction. Doctoral dissertation. College of physical education and sport sciences. Gilan University, Iran.
21. Amoros, A. J., Horn, T. S. (2000). Intrinsic motivation: relationship with collegiate athletes gender, scholarship status, and perceptions of their coaches behavior. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 22, 63-84.
22. Sherman, C. A., Fuller, R., Speed. H. D. (2000). Gender comparisons of preferred coaching behaviors in Australian sports. *Journal of Sport Behavior*, 23(4), 389-406.
23. Serpa, S., Panico, V., Santos. (1999). Leadership pattern in handball international competition. *International Journal of Sport Psychology*, 22, 78-89.